

VẬN DỤNG TƯ TƯỞNG THI ĐUA YÊU NƯỚC CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH VÀO ĐỔI MỚI CÔNG TÁC THI ĐUA - KHEN THƯỞNG HIỆN NAY

TRẦN THỊ HÀ*

Ngày 11-6-1948, Chủ tịch Hồ Chí Minh ra Lời kêu gọi thi đua ái quốc, mở đầu phong trào thi đua hành động cách mạng của toàn dân tộc dưới sự lãnh đạo trực tiếp của Đảng Cộng sản Việt Nam. Lời kêu gọi đó được truyền đi như một “lời hịch” thúc giục lòng yêu nước, tinh thần cách mạng, ý chí quyết tâm, vượt qua mọi khó khăn, thử thách để cống hiến cho sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc.

BẢY mươi năm qua, trải qua các giai đoạn phát triển của lịch sử, thực tiễn cách mạng đã chứng minh Chủ tịch Hồ Chí Minh là người khởi xướng và kiến tạo thành công phong trào thi đua yêu nước ở Việt Nam. Tư tưởng về thi đua yêu nước của Người là sợi chỉ đỏ xuyên suốt thúc giục, cổ vũ mọi hành động cách mạng của toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta hăng hái thi đua phấn đấu, đoàn kết, đồng lòng làm nên những thắng lợi vẻ vang của cách mạng Việt Nam qua các thời kỳ. Có thể khẳng định mọi thành quả của cách mạng trong sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc của nhân dân ta đều gắn liền với việc tổ chức các phong trào thi đua yêu nước theo tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Chủ tịch Hồ Chí Minh khi luận bàn về thi đua đã nhấn mạnh: “Trường làm rằng thi đua là một việc khác với những công việc làm hàng ngày. Thật ra, công việc hàng ngày chính là nền tảng thi đua. Thí dụ: Từ trước đến giờ ta vẫn ăn, vẫn mặc, vẫn ở. Nay ta thi đua ăn, mặc, ở cho sạch sẽ, cho hợp vệ sinh, khỏi đau ốm. Xưa nay ta vẫn

làm ruộng. Nay ta thi đua làm cho đất ruộng tốt hơn, sản xuất nhiều hơn. Mọi việc đều thi đua như vậy”⁽¹⁾. Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn đề cao vai trò của thi đua trong xây dựng con người và xã hội: Thi đua là động lực phát triển và là biện pháp quan trọng để xây dựng con người mới. Người khẳng định: Thi đua là yêu nước, yêu nước thì phải thi đua, những người thi đua là những người yêu nước nhất và căn dặn: Ai cũng thi đua, ai cũng tham gia kháng chiến và kiến quốc, phong trào sẽ sôi nổi. Thi đua ái quốc sẽ ăn sâu, lan rộng khắp mọi mặt và mọi tầng lớp nhân dân, sẽ giúp ta dẹp tan mọi nỗi khó khăn và mọi âm mưu của địch để đi đến thắng lợi cuối cùng.

Từ tư tưởng của Người, trong các giai đoạn cách mạng khác nhau của đất nước, thi đua đã trở thành vũ khí sắc bén để cả nước kháng chiến thắng lợi, là quốc khí quan

* Thứ trưởng Bộ Nội vụ, Trưởng Ban Thi đua - Khen thưởng Trung ương, Phó Chủ tịch Thường trực Hội đồng Thi đua - Khen thưởng Trung ương

(1) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2011, t. 6, tr. 169

trọng để nhân dân ta làm nên nhiều thành tựu vẻ vang trong công cuộc bảo vệ và xây dựng đất nước. Không kể cương vị nào, thi đua phải thể hiện trước hết là nhận thức, việc gì có lợi cho đất nước, cho dân phải gắng hết sức làm, việc gì có hại cho nước, cho dân phải hết sức tránh. Để có phong trào thi đua với sự tham gia đông đảo của các tầng lớp quần chúng phải chú trọng tất cả các mặt lợi ích; phải lấy lợi ích của dân tộc làm trọng, làm điểm tương đồng, phải kết hợp hài hòa lợi ích cá nhân, cộng đồng. “*Thi đua ái quốc* là ích lợi cho mình, ích lợi cho gia đình mình và lợi ích cho làng, cho nước, cho dân tộc”⁽²⁾.

Hồ Chí Minh chỉ rõ: “*Thi đua là cải tạo con người..., càng hăng hái thi đua thì người chiến sỹ càng phải ra sức tìm tòi, học hỏi tiến bộ*”⁽³⁾. Theo Người, thi đua yêu nước còn là môi trường tu dưỡng rèn luyện con người. Thông qua phong trào thi đua yêu nước, con người tự ý thức hơn về mình, chủ động khám phá, sáng tạo, hăng hái làm việc tốt, biết phấn đấu để trở thành người tốt. Người còn chỉ rõ, công tác thi đua có vai trò to lớn đối với sự phát triển, tiến bộ của mọi người dân. Người nhấn mạnh: “Thi đua không phải là tranh đua... không giấu nghề, người đi trước hiểu biết, dẫn người đi sau, làm cho mọi người cùng tiến bộ”⁽⁴⁾. Thi đua là động lực tinh thần và qua đó tạo ra sức mạnh vật chất vô cùng to lớn, góp phần huy động nhân tài, vật lực, sức người, sức của đối với sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc, xây dựng, bảo vệ Tổ quốc.

Người cũng chỉ rõ, thi đua phải gắn liền với công tác khen thưởng. Khen thưởng là kết quả của phong trào thi đua. Thi đua là gieo trồng, khen thưởng là thu hoạch. Khen thưởng đúng người, đúng việc, kịp thời sẽ động viên, giáo dục và thúc đẩy phong trào thi đua phát triển liên tục. Khen thưởng bằng vật chất hoặc tinh thần nhằm động viên, khuyến khích phát triển cái tốt để lấn át cái xấu, nhằm xây dựng con người mới. Người cũng chủ trương đa dạng các

hình thức thi đua, khen thưởng nhằm biểu dương và nhân rộng nhiều hơn nữa những tấm gương điển hình. Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu rõ: “*Số người và những tập thể được công nhận là anh hùng, chiến sỹ thi đua được tặng huân chương, huy chương vẫn chỉ là số ít so với hàng triệu, hàng chục triệu con người hàng ngày góp gió thành bão, đang gánh vác mọi việc nước, việc nhà... gọi là người tốt việc tốt*”⁽⁵⁾. Bên cạnh hình thức tuyên dương Anh hùng, Chiến sỹ thi đua, Người còn đề xuất hình thức tuyên dương gương người tốt, việc tốt để những việc bình thường nhưng ích nước lợi dân được trân trọng và nhân rộng trong xã hội. Người cũng đề nghị xuất bản sách gương người tốt, việc tốt để phổ biến sâu rộng trong nhân dân, qua đó nhân lên nhiều tấm gương điển hình tiên tiến mới. Mỗi khi biết tin tập thể và cá nhân đạt những thành tích cao, Người thường gửi thư biểu dương, khen ngợi và tặng Huy hiệu. Hàng ngàn bức thư của Người đến với các tập thể, cá nhân, từ các cụ già đến các cháu thiếu nhi, từ chiến sỹ ngoài mặt trận đến dân quân du kích... đã trở thành những phần thưởng tinh thần vô giá.

Bảy mươi năm qua, kể từ ngày Chủ tịch Hồ Chí Minh ra *Lời kêu gọi thi đua ái quốc*, Đảng ta, nhân dân ta luôn quán triệt và không ngừng vận dụng sáng tạo tư tưởng thi đua yêu nước của Người để triển khai thực hiện có hiệu quả các phong trào thi đua và công tác khen thưởng, góp phần to lớn vào công cuộc giải phóng dân tộc, bảo tồn, phục hưng và phát triển đất nước, củng cố quốc phòng, an ninh, xây dựng Đảng, chính quyền, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các đoàn thể ngày càng vững mạnh, đồng thời cũng để lại nhiều bài học kinh nghiệm quý báu trong xây dựng và phát triển đất nước.

(2), (3) Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd*, t. 6, tr. 170, 475

(4) Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd*, t. 8, tr. 297

(5) Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd*, t. 12, tr. 548

Trong các cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ, Đảng ta và Chủ tịch Hồ Chí Minh đã phát động nhiều phong trào thi đua yêu nước. Trên tiên tuyến, các chiến sĩ thi đua giết giặc lập công, ở hậu phương, nhân dân thi đua tăng gia sản xuất giỏi, chống giặc đói, diệt giặc dốt, diệt giặc ngoại xâm. Các phong trào “Ba xung phong”, “Ba sẵn sàng”, “Ba đảm đang”, “Sẵn sàng đi bất cứ nơi đâu, làm bất cứ việc gì mà Tổ quốc cần đến”, “Tất cả để đánh thắng giặc Mỹ xâm lược”, “Tất cả để bảo vệ biên cương của Tổ quốc”... đã thực sự trở thành động lực và hành động cách mạng trong các cuộc kháng chiến toàn dân, toàn diện, đưa cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược, chống Mỹ, cứu nước và bảo vệ chủ quyền đất nước đến thắng lợi hoàn toàn.

Trong giai đoạn hiện nay, các phong trào thi đua đã bám sát các nhiệm vụ chính trị của cả nước và của từng cơ quan, đơn vị, địa phương; gắn với thực hiện Chỉ thị số 05-CT/TW của Bộ Chính trị “Về đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh”. Với chủ đề thi đua “Đoàn kết, sáng tạo, thi đua xây dựng và bảo vệ Tổ quốc” giai đoạn 2016 - 2020, các ngành, các cấp đã hưởng ứng tích cực bằng nhiều phong trào thi đua sôi nổi, thiết thực, có tác động lan tỏa rộng khắp, liên tục trên tất cả các lĩnh vực. Tiêu biểu là các phong trào thi đua “Lao động giỏi, lao động sáng tạo”; “Dạy tốt, học tốt”; “Thi đua quyết thắng”, “Vi an ninh Tổ quốc”, “Vi Trường Sa, Hoàng Sa”, “Dân vận khéo”... Để triển khai các Nghị quyết của Đảng về “Nông nghiệp, nông dân và nông thôn” (Nghị quyết Hội nghị Trung ương 7 khóa X); “Tiếp tục cơ cấu lại, đổi mới, nâng cao hiệu quả doanh nghiệp nhà nước và phát triển kinh tế tư nhân” (Nghị quyết Hội nghị Trung ương 5 khóa XII), “Chính sách xã hội giai đoạn 2012 - 2020” (Nghị quyết Hội nghị Trung ương 5 khóa XI), vận dụng sáng tạo tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh

“Lãnh đạo phải cụ thể, phải kịp thời, phải thiết thực, phải có trọng điểm và nắm điển hình”⁽⁶⁾, Thủ tướng Chính phủ phát động 3 phong trào thi đua trọng tâm, trọng điểm, đó là: “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới”, “Doanh nghiệp Việt Nam hội nhập và phát triển”, “Cả nước chung tay vì người nghèo - Không để ai bị bỏ lại phía sau”... Các phong trào đã được các cấp, các ngành, các địa phương nhanh chóng triển khai thực hiện, đặc biệt là được sự hưởng ứng sâu rộng trong các tầng lớp nhân dân, doanh nghiệp, doanh nhân trong và ngoài nước, góp phần phát triển kinh tế của đất nước và hội nhập quốc tế.

Để tổ chức phong trào thi đua và thực hiện chính sách khen thưởng phù hợp với tình hình mới của đất nước, đồng thời đề tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác thi đua, khen thưởng, từ năm 1998 đến nay, Bộ Chính trị đã ban hành nhiều chỉ thị về công tác thi đua, khen thưởng, như Chỉ thị số 35-CT/TW, ngày 3-6-1998, Về đổi mới công tác thi đua, khen thưởng trong giai đoạn mới; Chỉ thị số 39-CT/TW, ngày 21-5-2004, Về tiếp tục đổi mới, đẩy mạnh phong trào thi đua yêu nước, phát hiện, bồi dưỡng, tổng kết và nhân điển hình tiên tiến; Chỉ thị số 34-CT/TW, ngày 7-4-2014, Về tiếp tục đổi mới công tác thi đua, khen thưởng. Ban Bí thư đã ban hành Chỉ thị số 22-CT/TW, ngày 23-1-2018, Về đẩy mạnh các phong trào thi đua yêu nước hướng tới kỷ niệm 70 năm Ngày Chủ tịch Hồ Chí Minh ra Lời kêu gọi thi đua ái quốc (11-6-1948 - 11-6-2018). Các chỉ thị, kết luận của Bộ Chính trị, Ban Bí thư trong các giai đoạn cách mạng đều khẳng định: kể từ khi Bác Hồ ra Lời kêu gọi thi đua ái quốc, những thành quả to lớn trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc của cách mạng Việt Nam gắn liền với việc tổ chức thực hiện có hiệu quả phong trào thi đua ái quốc trên phạm vi cả nước; phong trào thi đua yêu nước đã được tổ chức

(6) Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Sđd, t. 10, tr. 213

sâu rộng, từng bước đổi mới nội dung, hình thức phát động thi đua, bám sát thực tiễn gắn với “Đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh” và hoàn thành thắng lợi nhiệm vụ chính trị của từng cơ quan, địa phương, đơn vị.

Năm 2003, Quốc hội ban hành *Luật Thi đua, khen thưởng* và sửa đổi, bổ sung năm 2005, 2013. Chính phủ đã ban hành hàng chục nghị định, quy định và hướng dẫn thi hành *Luật thi đua, khen thưởng*, tạo hành lang pháp lý quan trọng để nhanh chóng đưa *Luật thi đua, khen thưởng* vào toàn bộ đời sống xã hội. Căn cứ vào tình hình thực tế, các bộ, ban, ngành, đoàn thể Trung ương, các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương xây dựng và ban hành các thông tư, hướng dẫn, quy chế thi đua, khen thưởng phù hợp với điều kiện, đặc điểm, đặc thù của từng bộ, ngành, địa phương, cơ quan, đơn vị.

Có thể khẳng định, các chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về công tác thi đua, khen thưởng đã ngày càng được hoàn thiện, bám sát yêu cầu của thực tiễn đất nước và đi vào cuộc sống, góp phần tạo chuyển biến sâu sắc về nhận thức của các cấp ủy đảng, chính quyền, đoàn thể và các tầng lớp nhân dân về công tác thi đua, khen thưởng. Nhiều phong trào thi đua yêu nước được phát động và triển khai rộng lớn trên mọi lĩnh vực của đời sống xã hội với nội dung, hình thức phong phú, thu hút đông đảo các tầng lớp nhân dân tham gia, mang lại hiệu quả thiết thực, góp phần thực hiện thắng lợi sự nghiệp đổi mới, công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế. Đáng chú ý là công tác phát hiện, tôn vinh, bồi dưỡng và nhân rộng các gương “người tốt, việc tốt”, các mô hình, các tập thể, cá nhân điển hình tiên tiến, các anh hùng, chiến sĩ thi đua được chú trọng triển khai thực hiện có hiệu quả, tạo sức lan tỏa rộng lớn trong toàn xã hội; công tác khen thưởng bảo đảm theo các quy định của pháp luật.

Thực tiễn cách mạng đã khẳng định: Trong nền kinh tế thị trường định hướng

xã hội chủ nghĩa ở nước ta cần thiết phải thường xuyên và liên tục tổ chức phát động các phong trào thi đua. Thi đua đã và đang có ý nghĩa chính trị và tác dụng to lớn trong sự nghiệp phát triển kinh tế, an sinh xã hội và xây dựng đất nước. Để phù hợp với thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa - hiện đại hóa và hội nhập quốc tế, cần thiết phải tập trung nghiên cứu lý luận, bám sát thực tiễn, có sự vận dụng sáng tạo kinh nghiệm của các nước trên thế giới nhằm đổi mới toàn diện phong trào thi đua và công tác khen thưởng để thi đua, khen thưởng thực sự là động lực phát triển và là biện pháp quan trọng xây dựng con người mới.

Trong suốt 70 năm qua, dưới sự lãnh đạo của Đảng, theo tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh, phong trào thi đua yêu nước đã không ngừng phát triển, tạo ra sự cộng hưởng tích cực, thăng hoa, quy tụ sức mạnh tổng hợp của cả dân tộc, trở thành phong trào cách mạng của quần chúng, góp phần làm nên thắng lợi vĩ đại có tầm vóc lịch sử và ý nghĩa thời đại của sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc trước đây và thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử trong sự nghiệp đổi mới, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc ngày nay. Để phong trào thi đua yêu nước thực sự trở thành hành động cách mạng mang tính tự giác của toàn xã hội, chúng ta cần thực hiện tốt những việc sau đây:

Một là, đổi mới công tác lãnh đạo, chỉ đạo về thi đua, khen thưởng. Các cấp ủy, tổ chức đảng, người đứng đầu cơ quan, đơn vị tăng cường chỉ đạo, tổ chức phong trào thi đua, bảo đảm thiết thực, hướng các phong trào thi đua vào thực hiện các nhiệm vụ trọng tâm, đột phá, tập trung vào việc giải quyết những nhiệm vụ trọng tâm là công tác xây dựng Đảng, chính quyền trong sạch, vững mạnh; thi đua cải cách hành chính, tăng cường kỷ luật, kỷ cương và đẩy mạnh phòng, chống tham nhũng, lãng phí, nâng cao hiệu quả hoạt động đối ngoại, hội nhập quốc tế. Mỗi cán bộ, đảng viên cần phát huy tốt vai trò tiên phong gương mẫu, thực

sự là hạt nhân trong các phong trào thi đua ở cơ sở.

Hai là, tiếp tục quán triệt, tuyên truyền tư tưởng về thi đua yêu nước của Chủ tịch Hồ Chí Minh; đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước về thi đua, khen thưởng. Qua đó, làm chuyển biến nhận thức của cán bộ, đảng viên và nhân dân về vai trò, vị trí và tầm quan trọng của công tác thi đua, khen thưởng trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế hiện nay. Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, nhân rộng điển hình tiên tiến, bảo đảm thực hiện đồng bộ 4 khâu: phát hiện, bồi dưỡng, tổng kết và nhân điển hình tiên tiến. Các cấp, các ngành cần quan tâm tạo điều kiện để các điển hình tiên tiến được nêu gương, tạo sự lan tỏa trong cơ quan đơn vị, bộ, ngành, địa phương.

Ba là, nâng cao năng lực, hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước đối với công tác thi đua, khen thưởng. Tập trung rà soát, bổ sung, hoàn thiện hệ thống chính sách, pháp luật về thi đua, khen thưởng, trước hết là tập trung sửa đổi *Luật Thi đua, khen thưởng* cho phù hợp với tình hình thực tiễn. Xây dựng hệ thống pháp luật đồng bộ, thống nhất, phù hợp với tiến trình đổi mới và hội nhập quốc tế của nước ta hiện nay.

Bốn là, đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp tổ chức phong trào thi đua yêu nước theo hướng tập trung về cơ sở, bám sát nhiệm vụ chính trị, nhiệm vụ trọng tâm, cấp bách của từng bộ, ngành, địa phương. Cùng với phong trào thi đua thường xuyên, cần phát động các phong trào thi đua theo đợt, chuyên đề với chủ đề, tên gọi dễ nhớ, có tiêu chí cụ thể, nội dung thiết thực để triển khai toàn diện có hiệu quả, chống hình thức. Trong tổ chức triển khai các phong trào thi đua cần thường xuyên kiểm tra, đánh giá, sơ kết, tổng kết, khen thưởng kịp thời đối với những tập thể, cá nhân đạt thành tích tiêu biểu trong các phong trào thi đua và thực hiện xuất sắc nhiệm vụ, nhằm cổ vũ, động viên phong trào thi đua.

Khen thưởng phải kịp thời, đúng người, đúng việc, đúng thành tích, lấy kết quả thực hiện nhiệm vụ chính trị làm thước đo khen thưởng và bảo đảm đồng viên, giáo dục, học tập và nêu gương lan tỏa. Chú trọng việc khen thưởng thông qua việc phát hiện các điển hình tiên tiến, nhân tố mới. Coi trọng quan tâm khen thưởng đối với người lao động trực tiếp, những người công tác tại các vùng khó khăn hoặc ở vùng sâu, vùng xa, biên giới, hải đảo.

Năm là, đổi mới hoạt động của hội đồng thi đua - khen thưởng các cấp, nhằm nâng cao vai trò tham mưu tư vấn cho cấp ủy, chính quyền trong chỉ đạo, tổ chức các phong trào thi đua và thực hiện chính sách khen thưởng. Tiếp tục nâng cao chất lượng, hiệu quả đội ngũ cán bộ làm công tác thi đua, khen thưởng các cấp. Thường xuyên đào tạo, bồi dưỡng chuyên môn, nghiệp vụ để xây dựng đội ngũ cán bộ làm công tác thi đua, khen thưởng có phẩm chất đạo đức tốt, có năng lực thực tiễn, tinh thông nghiệp vụ, biết vận động nhân dân và tổ chức phong trào thi đua để kịp thời tham mưu, hoạch định, đề xuất với Đảng, Nhà nước những chủ trương, chính sách thi đua, khen thưởng phù hợp với thời kỳ hội nhập quốc tế, góp phần tăng cường tinh đoàn kết, hữu nghị, hợp tác với các nước trong khu vực và trên thế giới.

Vận dụng tư tưởng thi đua ái quốc của Chủ tịch Hồ Chí Minh và những bài học kinh nghiệm về thi đua yêu nước đã được kết tinh trong suốt 70 năm qua, Ban Thi đua - Khen thưởng Trung ương tiếp tục nghiên cứu lý luận và thực tiễn, tham mưu, đề xuất, phát động và triển khai phong trào thi đua trên các lĩnh vực, thực sự thiết thực, hiệu quả, góp phần hoàn thành thắng lợi các mục tiêu kinh tế - xã hội, giữ vững an ninh, chủ quyền đất nước theo tinh thần Nghị quyết Đại hội XII của Đảng, tạo tiền đề vững chắc để nước ta phát triển bền vững trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế. □

